

Frikirkens lære om seksualitet og ekteskap

GRUNNLAG

Frikirkens kirkeforståelse

Frikirken ble dannet i 1877. De som grunnla kirken, mente at det er de som bekjenner den kristne tro som skal styre i kirken. De dannet en synode (et kirkesamfunn) med menigheter styrt av eldste (presbytere), og Frikirkens kirkeordning kalles derfor presbyterialsynodal.

Siden dannelsen har Frikirken, tross vår læremessige nærhet, hatt en annen innfallsvinkel til medlemskap og lederskap enn de lutherske folkekirkene. Det ble tidlig satt et klart skille mellom hva som var statens rolle og vår kirkes rolle. I dokumentet “Ordet og Kirken”² formuleres det slik:

“Både stat og kirke er ordninger villet og innsatt av Gud. Men den kirkelige og den borgerlige myndighet må ikke blandes sammen. Kirken skal ikke gripe inn på den borgerlige øvrighets område, men den må kreve frihet for seg selv til å hevde sin bekjennelse og vedta kirkelige lover (...) Den må også ha frihet til ut fra Guds bud, å tale folk og øvrighet til rette i aktuelle forhold for eksempel i det moralske, økonomiske, sosiale eller politiske liv.”³

¹ <https://frikirken.no/frikirkens-grunndokumenter>

² <https://frikirken.no/site/frikirken.no/files/ordet-og-kirken.pdf>

³ Ordet og kirken, del 2 §2

Som frikirke utformer vi dermed vår etiske veiledning i forlengelsen av hva det vil si å være kristen og følge Jesus. Vi fremhever den personlige beslutningen om å tro på Jesus og følge ham. Vår oppgave er altså ikke å være en moralsk vokter for storsamfunnet, men å veilede de som tilhører kirken til et liv i overensstemmelse med Mesterens bud. Naturligvis tror vi den etiske veiledning vi gir er god for alle mennesker, og vi har også frihet til å ytre oss i etiske og politiske spørsmål som angår alle, men dette er ikke vårt primære kall.

“Kirkens oppgave er å forkynne evangeliet for alle folkeslag, og idet den ser alle mennesker som søsken, gjør den som Kristi legeme hans gjerning i verden: Trøster de sorgfulle, lindrer smerte, stiller sult, river ned kunstige skiller mellom mennesker og oppsøker syndere med evangeliets nådetilsagn.”⁴

Når kirken uttaler seg om seksualmoral oppfattes den fort som moraliserende og opphengt i hvordan folk på utsiden av kirken ordner sine liv. Men det er hva som skal være *kirkens lære* vi vil si noe om her. Vi er kalt til å møte alle mennesker med kjærlighet og respekt, også de som tar andre valg enn det vi tegner opp som det bibelske idealet. Alle mennesker er like mye verdt og like verdt å elske. Vi har ikke alltid vært like flinke til å si og vise dette.

Frikirkens skriftsyn

Frikirken bygger sin lære på Guds Ord (Bibelen) og den evangelisk-lutherske kirkes bekjennesskrifter. Hverken kirkens tradisjon, menneskers erfaringer, vår fornuft eller profetiske åpenbaringer står over Guds ord. Vi tar imot hele Bibelen som den endelige åpenbaring og øverste norm for kirken og den enkelte troende.

Forfatningens § 2 og frikirkens skriftsynserklæring bygger på Konkordieformelen som sier:

«Vi tror, lærer og bekjenner at den eneste regel og rettesnor som all lære og alle lærere skal prøves og dømmes etter, er de profetiske og apostoliske skrifter i Det gamle og Det nye testamente».

Når Bibelen skal forstås og fortolkes bruker vi fornuften som verktøy, vi lytter til Guds Ånd, og vi søker hjelp i det kristne fellesskapet. Det kristne fellesskapet lener seg igjen mot vedtatt lære og liturgier som omsetter læren til praktisk handling og ordninger.

Når vi her har arbeidet med Frikirkens lære om seksualitet og ekteskap, har vi gjort det i tillit til at det er i samsvar med Guds ord og i tråd med vår kirkes bekjennelse. Vårt ønske er å veilede de som tilhører våre fellesskap, og si hva vi mener det innebærer å leve med Jesus Kristus som herre når det kommer til seksualitet og samliv.

LIVET I GUDS VERDEN

Skapt av Gud som seksuelle vesener

Seksuelle lengsler er skapt av Gud og inkludert i det skaperverket han kaller *svært godt* (1. Mos 1,31), og Gud har skapt oss som seksuelle vesener. Han satte også grenser for den seksuelle utfoldelsen, for at vi skulle leve etter Guds hensikt slik at både barn og voksne kan leve sammen med respekt for hverandres grenser og i tillitsfull trygghet.

Seksualitet i sine rette rammer har kraft til å skape liv og binde mennesker sammen. For å se hvordan vi kan leve ut hva Gud ønsker for oss, som seksuelle og relasjonssøkende vesener, går vi til Bibelen.

⁴ Ordet og kirken, del 2 §1

Vi mener det bibelske materialet viser en bedre vei for menneskets seksualitet og seksuelt samliv enn hva vi finner i de kulturelle strømningene rundt oss.

Kirken er forankret i det vi kaller *Guds spesielle åpenbaring*: Bibelen og Kristus. Samtidig er kirken plantet i samtiden og forholder seg til og kommuniserer med kulturen vi er en del av. Når etiske spørsmål dukker opp i tiden, skal vi som kirke ta dem på alvor og vise hvordan evangeliet er like gode nyheter i dag som det alltid har vært.

Seksualiteten er ikke bare knyttet til biologiske funksjoner, men må forstås som en del av helheten av det å være menneske, skapt i Guds bilde med ånd, sjel og kropp.

Vi lengter alle etter bekreftelse, nærhet og kjærlighet fra både kvinner og menn. Disse gode lengslene er en del av det å være menneske og å være et seksuelt vesen. Men også disse lengslene kan komme på avveie. I Bibelen omtales dette som å være "slaver av alle slags begjær og lyster" (Titus 3,3). Uansett hvilken livssituasjon vi er i og hva vi kjenner på av lengsler og begjær, så er vi kalt til å handle i tråd med Guds vilje og overgi hele livet til han.

Det kristne livet

Et liv i Guds skaperverk

Det kristne livet er et liv i Guds gode virkelighet. Når Jesus ble utfordret på samlivsetiske spørsmål tok han utgangspunkt i skapelsen (Mark 10,1-12, Matt 19,1-12). Vi begynner også der. Det Gud skapte var ikke verdinøytralt, det var godt (1. Mos 1,31). Skapelsen er ikke tilfeldig, den har en iboende hensikt og mening. I skapelsesfortellingen omtales mennesket, i sin mannlighet og kvinnelighet, med kropp og sjel (1 Mos 2,7), som skapt i Guds bilde. Skapelsesfortellingen formidler ikke dualisme med et skarpt skille mellom kropp og sjel, men holder frem sammenheng og orden.

Kroppen er viktig. Den må sammen med ånden og sjelen sees på som en enhet og helhet som er skapt av og for Gud (Kol. 1,16). Kroppen er ikke bare et skall, eller en kontainer for mitt sanne jeg, den er like mye "meg", som mine tanker og følelser er det. Derfor er vi, som Guds skapninger og Jesu etterfølgere, skapt til å ære Gud med hele oss, også med vår kropp. At vi er skapt i Guds bilde viser oss at det er en sammenheng mellom læren om Gud, skapelsesteologi og samlivsetikk. Det er ikke uviktig hvordan vi forholder oss til kroppen og hvordan vi bruker den: Bruk da kroppen til Guds ære, sier Paulus (2 Kor 6,18-20).

Et liv med Jesus

Det kristne livet er et liv med Jesus. Ingen har noen gang sett Gud, men Jesus – som er Gud – har vist oss hvem han er (Joh 1,18). Jesu liv og lære er derfor en nøkkel for å forstå Guds vilje for menneskets liv. Jesus har vist oss hva det vil si å være sant menneskelig. Etikk i Det gamle testamentet handler om hva det innebærer å leve som Guds folk: Moses åpenbarte Guds lov til israelsfolket. I Det nye testamentet handler etikk om hva det innebærer å være i Kristus og å ha ham som herre. Jesus formidler Bergprekenen til sine disipler (Matt 5-7), og Paulus taler til det kristne fellesskapet, de som kalles "de hellige" (Ef 1,1). Selv om alle var invitert til å følge Jesus og hans bud, er veiledningen først og fremst skrevet til de som allerede har Jesus som herre og frelser. På samme måte er det for oss som kirke vår primære oppgave å si noe om hva det innebærer å følge Jesus, ikke å rette pekefinger mot dem som ikke tror på han. I møte med dem som ikke tror, skal vi peke på Jesus og invitere til å bli kjent med ham. Ved tro og dåp blir vi forent med Kristus og starter vårt liv i helliggjørelse med ham. Det kristne livet handler om å finne ut hva det innebærer å følge Jesus med hele seg, seksualitet inkludert (Luk 9,23-24).

Et liv i Ånden

Det kristne livet er et liv i Ånden (Gal 5,16-26). Det innebærer en åpenhet til å la seg lede av Ånden, lytte til hva den ønsker for oss, og leve i det rom som Gud skaper for oss. Ånden utrunder oss og hjelper oss til å leve et liv etter Guds vilje. Fordi vi lever i en fallen verden har mange av oss både sår og tilbøyeligheter som vi gjerne skulle vært foruten. Men Gud har ved sin Ånd evnen til å nyskape og gjøre bruk av det som har vært eller er vondt og gjøre det til en velsignelse (Rom 8,28).

Gud tar sjelden bort fristelsene eller følelsene som lokker oss mot synd, men kan gi oss det vi trenger for å stå i dem. Ånden fornyer vårt hjerte og sinn og setter oss i stand til å leve et nytt liv. Budene henter kraft fra evangeliet som gir tilgivelse og nytt liv, og er oppnåelige med Den hellige ånds hjelp og det kristne fellesskapets støtte.

SAMLIV I GUDS VERDEN

Å leve uten ekteskap

I kristne sammenhenger blir gjerne kjernefamilien løftet fram på en slik måte at de av oss som for en periode eller over lengre tid lever alene som voksne, kan falle utenfor. Her må kirken gå i seg selv og spørre seg om den ukritisk har kjøpt samfunnets fortelling om den romantiske kjærligheten som livets store mål. En kristen familie er et hjem der Jesus er herre, uavhengig av type familiekonstellasjon. En kirke som dyrker romantikk og glorifiserer kjernefamilien står i fare for å tegne et snevert bilde av et meningsfylt liv.

Ikke alle finner en livsledsager. Mange forblir single, frivillig eller ufrivillig. Ytre forventning og mas om å finne seg en partner kan være utfordrende, og den indre lengselen etter en partner kan være veldig sterk. Noen opplever stor sorg over å ikke ha funnet sin livspartner, andre opplever store utfordringer i sitt samliv. Kirken må være et meningsfullt fellesskap for mennesker i alle livssituasjoner, særlig for dem som lever alene. Det kristne fellesskapet omtales i Bibelen som familie. Kirken er kalt til å være familie for alle mennesker som ønsker å tilhøre fellesskapet.

Jesus sier at det ikke er gitt alle å gifte seg (Matteus 19,10-12). Bibelen er tydelig på at ikke alle mennesker kan leve ut sin seksualitet, uten at dette fratrukker mennesket noe av dets gudgitte verdi og mulighet til å leve et fullverdig liv. Jesus er selv et eksempel på dette. Å leve uten partner kan også være en anledning til å fokusere på noe annet enn ektefelle og barn.

Å leve i ekteskap

I luthersk teologi er ikke ekteskapet et sakrament, men en samfunnsordning, innsatt av Gud. Jesus sier at ekteskapet er gitt oss av Gud i skapelsen, og at Gud sammenfører mann og kvinne når de finner sammen i ekteskapet (Matt 19). Dermed står ikke kirken fritt til å omdefinere ekteskapets innhold: Vi tar mot ekteskapet som Guds ordning og holder dette fram som den gode og rette rammen for samliv.

Fra begynnelsen av, ved skapelsen, skapte Gud mennesket som mann og kvinne til å leve sammen som en enhet: To likeverdige, men forskjellige parter (en mann og en kvinne) danner en ny enhet (forlater sin mor og sin far, 1 Mos 2,24 og Matteus 19,5), holder fast ved hverandre (ikke utroskap eller skilsmisse) og viderefører livet (får og oppdrar barn sammen). Enheten mellom partene i

ekteskapet, en enhet gjennom forskjellighet, illustrerer enheten mellom Kristus og kirken (Ef 5; Åp 19,7; 21,9).

Opp gjennom historien har ekteskapet sett noe ulikt ut, men det har alltid inneholdt dette: et offentlig livslangt løfte mellom mann og kvinne. Blant annet har graden av følelser og romantikk variert. Høysangen får frem at romantisk kjærlighet er et gode, og satt i rammen av det livslange løftet finner romantikken sin rette plass. Følelser er for skiftende til å være det bærende elementet i et ekteskap, men løftet og pakten bærer i både gode og onde dager.

Det er fristende å tenke at det er i det romantiske kjærlighetsforholdet vi realiserer oss selv, og at drømmemannen eller drømmekvinnen skal fylle mine dypeste lengsler. Slike tanker kan skape for høye forventninger til parforholdet, og det gir ektefellen en rolle ikke noe menneske kan ha; bare Kristus kan være alt i alle (Ef 1, 23). Det er heller ikke sant at ekteskapet handler om å realisere seg selv: som Kristus gav avkall på sitt eget og ble en tjener, krever også ekteskapet det offer at man bøyer sin egen vilje for å tjene den andre. Vi vil løfte fram ekteskapet uten å idyllisere det. Ekteskapet er et bilde på Guds kjærlighet; det er ikke bildet som skal tilbes.

Andre samlivsformer

Sex utenfor ekteskapet

Bibelen er tydelig på at det seksuelle samliv hører hjemme i ekteskapet mellom mann og kvinne. Noen etterspør konkret bibelsk argumentasjon for dette. Det nye testamentet ble skrevet inn i en gresk-romersk kultur hvor det var liten respekt for slaver, kvinner og barn. Menn med makt kunne stort sett gjøre som de ville. Det nye Jesus kom med og som de nytestamentlige forfatterne bygger videre på, har sine røtter i den jødiske renhets- og hellighetsloven, og gir en helt ny forståelse for både menneskeverd, likeverd mellom kjønnene i samlivet (1 Kor 7,2-4) og trofasthet. “Kroppen er ikke til for hor” slår Paulus fast (1 Kor 6,13). Ordet som er oversatt “hor” er det greske “porneia”, og det betyr alle former for seksuelle relasjoner før og utenfor ekteskapet. Hebreerbrevet sier det slik: “La ekteskapet holdes i ære av alle, og la ektesengen bevares ren” (se Heb 13,4).

Mange har erfart at det bibelske idealet om å avstå fra sex før ekteskapet ikke er enkelt å leve opp til, og trenger å høre tydelig at både tilgivelse og gjenopprettelse er tilgjengelig for alle som tror.

Samboerskap

Samboerskap har blitt mer og mer vanlig, også i kristne sammenhenger. Dette er noe som utfordrer oss som kirke. Selv om samboerskap kan være varige og bygd på trofasthet, mangler de ekteskapets paktselement, det offentlige løftet om troskap, og bryter dermed med Guds ordning for samliv. Ekteskapets pakt gir samlivet den varighet og stabilitet som partene og eventuelle barn trenger. Derfor oppfordres samboende til å velge ekteskapet.

Et forpliktende seksuelt samliv kan sees på som en bedre ordning enn skiftende seksuelle partnere, ved å inneholde flere av de samme verdiene som gjør et ekteskap godt. En kan nevne trofasthet, respekt, kjærlighet og likeverdighet. Det er likevel god grunn til å fastholde at ekteskapet mellom mann og kvinne er stedet for å leve ut seksualiteten.⁵

⁵ Jf. Matt 19,5; Mark 10,8f., 1 Kor 6,16; 1 Kor 7.

Likekjønnet samliv

Mange kjenner i større eller mindre grad seksuell tiltrekning og romantiske følelser til mennesker av samme kjønn. Noen vil si at de er homofile, bifile, samkjønnstiltrukket eller skeive. Uansett hvordan man velger å identifisere seg, er det at vi er seksuelle vesen en grunnleggende del av det å være menneske.

Homofili er ikke en «sak» som skal løses eller en sykdom som må helbredes. Vi er alle mennesker som har behov for å elske og å bli elsket, som lengter etter nærhet til andre mennesker og til Gud. Det finnes for mange eksempler på at homofile ikke opplever seg verdsatt og elsket. Hverken seksuell orientering eller seksuelle erfaringer gir oss grunn til å fryse noen ut av det kristne fellesskapet. Her må vi som kirke gå i oss selv og ta innover oss Jesu eksempel og bud om at vi skal elske hverandre. Vi beklager at kirken gjennom taushet eller harde ord har ført til at menneskers seksualitet, særlig homofil seksualitet, har blitt skambelagt. Den kjente forfatteren Henri Nouwen skrev en gang: ”Jesus dømmer ikke følelsene våre. Han ber oss ikke om å fornekte dem; han ber oss gjøre dem tilgjengelig for sin kjærlighet”⁶.

Bibelstedene som handler om ekteskap presiserer eller forutsetter to ulike kjønn. Dette blir ofte omtalt som skapelsesteologi. Og bibeltekstene som omtaler homofile seksuelle handlinger beskriver det som å være i strid med Guds vilje.⁷ Det er en sammenheng mellom skapelsesteologien, som sier noe om hva vi er skapt som og skapt til, og enkeltbudene som veileder oss. Samtidig ser vi at i samme åndedrag som seksuelt relaterte synder nevnes i de såkalte lastekatalogene, nevnes synder som vi alle utfordres av: grådighet, sinne, sjalusi, selvhevdelse og løgn. Det kan være en nyttig påminnelse.

Polyamori

Polyamori er betegnelsen for å ha eller ønske å ha flere enn én partner samtidig. Mennesker som ønsker å ha slike forhold, betegner seg gjerne som polyamorøse. Vi ser flere eksempler på flerkoneri, gjerne kalt polygami, i Det gamle testamentets tid. Det at de ulike bibelhistoriene beskriver polygami bør likevel ikke forstås som en oppmuntring til dette. I Det nye testamentet åpnes det ikke for flerkoneri, og Det gamle testamentet eksemplifiserer hvordan polygami leder galt avsted. Polyamori er bare en av veldig mange varianter, som alle må sies å stille seg utenfor kristen lære om samliv. Vi løfter frem monogamiet, en mann og en kvinne i et livslangt ekteskap, som normen.

Skilsmisse og gjengifte

Å leve sammen i familie kan være krevende, og for ofte ender samlivet i et brudd. Noen ganger er samlivsbrudd det beste av to onder, men generelt må vi si at samlivsbrudd innebærer en stor kostnad for hjem og samfunn. Spesielt barn blir skadelidende. Det bør være en prioritert oppgave for kirken å drive med forebyggende arbeid som kurs og sjelesorg/samtaler både for forlovede par og de som har vært gift en stund. På samme måte skal vi vise omsorg for dem som opplevde at samlivet raknet.

Gud er en paktens og trofasthetens Gud. Jesus sier at det som Gud har sammenføyd, skal ikke mennesker skille (Matt 19,6), og dermed brytes Guds vilje og ordning ved et ekteskapsbrudd.

I Frikirken finnes det mulighet for ny vigsel etter samlivsbrudd⁸. Muligheten for dette forstås i rammen av lov og evangelium, bot og nåde. Der hvor Guds vilje for ekteskapet er blitt brutt, bøyer vi oss for Gud og sier: ”Hvis du vil gjemme på synd, Herre, hvem kan da bli stående?” Boten handler om å

⁶ Fra boken “Is Gay Good” av Henri Nouwen, 1971

⁷ Her henviser vi til Teologisk fagråds arbeid fra 2016 og 2017.

⁸ <https://frikirken.no/site/frikirken.no/files/2004-veiledning-skilsmisse-og-gjengifte-a4.pdf>

erkjenne det som gikk galt og å være villig til å la seg lede av Gud. Evangeliet handler om Guds tilgivelse som gir en ny start til å leve et liv etter hans vilje.

Andre problemstillinger

Hjelp og veiledning

Som kristne skal vi ikke presse eller manipulere mennesker. På samme måte som Gud setter oss fri til å velge vår vei, skal vi sette mennesker fri til å ta egne valg. Mennesker som ønsker hjelp til å leve etter Bibelens ord om seksualitet bør få det, men målet må ikke være endring av seksuell tiltrekning. Noe slikt kan vi aldri love på Guds vegne. Selv om enkelte opplever at sider ved seksualiteten endres, eller har fått hjelp til å leve avholdende, er ikke målet for kristen helliggjørelse først og fremst at Gud fjerner vår smerte eller våre fristelser, men at vi ved Guds Ånd får hjelp til å leve mer og mer etter hans vilje i selvbeherskelse og glede (Gal 5,22).

Seksuelle krenkelser

Seksuelle overgrep og krenkelser skal ikke finne sted. Også i kristne sammenhenger finnes det mange som er utsatt for slike hendelser. La oss si tydelig at det må være nulltoleranse for seksuelle krenkelser blant oss. Å krenke et medmenneske seksuelt er ikke bare et brudd på fellesskapets normer og lover. Det bryter også med Guds vilje. Å krenke et medmenneske seksuelt er også krenkelse av Gud som har skapt dette mennesket og har omsorg for det. Det kristne fellesskapet har muligheter for å være et helbredende fellesskap for de som er utsatt for krenkelser. Kirken skal også forebygge ved å beskrive en god og sunn seksualitet, en positiv holdning til egen kropp og snakke om både kroppspress og sexpress. Vi legger til rette for at alle som opplever seksuelle krenkelser i kirkelige sammenhenger trygt skal kunne varsle om det.

Seksuelle fristelser

Våre seksuelle følelser og lengsler er gitt av Gud, men gode lengsler kan i en fallen verden komme til oss som fristelser. Som kristne er vi kalt til å være etterfølgere av Jesus og gi ham tilgang til alle livets områder, også når det kommer til seksuelle fristelser.

I Bergprekenen advarer Jesus om å se på andre for å begjære dem (Matt 5,28). Det er ikke våre lengsler og fristelser som fordømmes, men hva vi gjør med dem. Både gifte og enslige kan kjenne på seksuelle fristelser, og Jesus ber oss vokte oss for å forfølge dem utenfor ekteskapet. Det innebærer at bruk av pornografi, fantasering om andre og sex utenfor ekteskapet er å betrakte som synd.

Mange erfarer seg fanget av seksuelle synder og opplever å stå i en daglig kamp. Vi trenger å snakke ærlig om dette i våre sammenhenger, så mennesker kan finne nåde, frihet, fellesskap og nytt liv.

Radikal nåde

Gud inviterer alle mennesker til seg med en radikal nåde som har som utgangspunkt at ingen er perfekte. Det er derfor vi trenger Jesus. Og den som tilhører Jesus søker å bli mer lik Jesus, han som stadig utfordrer oss til å sjekke bjelken i eget øye før vi begynner å pirke i flisen i vår nestes.